

AVRUPA BİRLİĞİ OLUŞUM SÜRECİ VE ORTAK POLİTİKALAR

Selda KIRAÇ*

Buket İLHAN**

Özet

Avrupa'da 18. yüzyılda başlayan birleşme hareketleri, 1951 yılında Avrupa Kömür Çelik Topluluğu'nun kurulmasıyla resmi bir nitelik kazanmıştır. Ekonomik ve ticari özellik taşıyan bu Topluluk, zaman içerisinde sosyal, ekonomik, hukuki ve siyasi bir tarzda değişim göstererek 1957 yılında imzalanan Roma Anlaşmasıyla, Avrupa Ekonomik Topluluğunu oluşturmuştur. Altı ülke ile başlayan ve günümüzde yirmi yedi ülkeyi içine alan bu oluşumun amacı, ortak siyasi ve ekonomik bir bütünleşme sağlamaktır. Bu bütünleşmenin sorunsuz biçimde gerçekleşmesi öncelikle oluşturulan ortak politikaların en iyi şekilde uygulanması ile mümkündür.

Anahtar Sözcükler: Avrupa Birliği, ortak politikalar, bütünleşme hareketleri

Giriş

1970'li yıllarda tüm dünyayı sarmaya başlayan küreselleşme hareketleri nedeniyle Topluluk üyesi ülkelerin yasa ve uygulamaları da hızlı bir değişim içine girmiştir. Avrupa Ekonomik Topluluğunun adı, 1993 yılında yürürlüğe giren Maastrich Anlaşmasıyla birlikte Avrupa Topluluğu'na dönüşmüş ve sosyo-ekonomik ilerleme hızlanarak güçlenmiştir. Bu bütünleşme hareketleri, birbirinden farklılıklar gösteren ekonomik ve sosyal yapılara sahip ülkelerin makro konularda anlaşabilmeleri açısından oldukça sancılı ve uzun bir süreci beraberinde getirmiştir. Avrupa Birliği açısından ortak amaçların tespiti, üst seviyede oluşturulacak birlik politikalarının şekillenmesi ve rekabet ilkesine dayanan serbest piyasa ekonomisinin tamamlanması açısından önem arz etmektedir.

Çalışmanın birinci bölümünde Avrupa Birliği'nin oluşum sürecinde Birliğe gelene kadar kurulan topluluklar genel hatlarıyla incelenerek, üye ülkelerin bu birliğe neden ihtiyaç duyduğu, Birlik kurulana kadar hangi evrelerden geçildiği ele alınmıştır. İkinci bölümde ise Avrupa Birliği'nde uygulanan ortak politikalar incelenmiştir.

BÖLÜM 1: AVRUPA BİRLİĞİ OLUŞUM SÜRECİ

Felsefi temelleri çok eskiye dayanan bir Avrupa Birliği oluşturma çabaları, kömür ve çelik kaynakları ile ülkelerin milli ticaret sınırlarını kaldırarak, ekonomik bir birlik oluşturmayı amaçlayan Avrupa Kömür Çelik Topluluğu'nun kurulmasıyla

* Maliye Bakanlığı, Devlet Gelir Uzmanı.

** Ekonomist.

resmi bir nitelik kazanmıştır. Avrupa Birliği adı verilen bu büyük oluşumun amacı, altı ülke ile başlayan ve günümüzde yirmiyedi ülkeyi içine alan, ortak siyasi ve ekonomik bir bütünleşme sağlamaktır.

1.1. Avrupa Birliği'nin Oluşum Süreci

Avrupa'da birleşme hareketleri ilk olarak 18. yüzyılda İngiltere ile Fransa arasında ticaret Antlaşması şeklinde başlamış olup, Fransa'da meydana gelen devrim ile sona ermiştir. 1815 yılından itibaren Prusya ve Almanya kendi eyaletleri arasında imzaladıkları Maasen Tarifesi ile iç gümrükleri kaldırmış, İngiltere ve Fransa ise kendi aralarında tekrar yaptıkları çeşitli antlaşmalarla, gümrükleri indirmişir. Fakat kendi uluslarının çıkarlarını daha ön planda tutmak isteyen Almanya, Fransa ve İtalya gümrükleri tekrar yükseltmiştir (Dedeoğlu, 1996:65).

1920 yıllarında ise birlik oluşturulması konusunda ciddi çabalar gösterilmiş ve Birinci Dünya Savaşı'ndan sonra 1923 yılında Kont Richart Coodenhove-Kalergi, "Pan Avrupa Hareketi" adıyla bir örgüt kurmuştur. Sonra 1926'da Avrupa İsbirliği Derneği (Associtian for Euopen Cooperation) adıyla Cenevre'de yeni bir teskilat daha faaliyete geçmiştir (Bozkurt, 1993:28).

1.1.1. Avrupa'da İlk Birleşme Hareketi: Benelux Topluluğu

Avrupa'da ilk ekonomik bütünleşme, 1932 yılında imzalanan Quchy Antlaşması ile gerçekleştirilen Belçika, Hollanda ve Lüksemburg birleşmesidir. Benelux adı verilen bu birleşmede istenilen amaca, 1944 yılında ulaşılmış ve Gümrük Birliği hayata geçirilmiştir (Karluk, 1996:38-39). Benelux ülkeleri arasındaki bu birleşme hareketi yeni görüşleri de beraberinde getirmiş ve 1946 yılında Amerika Birleşik Devletleri Başkanı W. Curchill, Almanya ve Fransa'nın ayrı, İngiltere ve İngiliz Uluslar Topluluğunun da ayrı bir birlik oluşturarak bu iki birliğin "Avrupa Birleşik Devleti" adıyla bir konfederasyon çatısı altında toplanmasını önermiştir. Bunun üzerine birliği oluşturacak ülkelerin yetkilerinin ellerinden alınmasını öngören federalist görüş ile yetkilerin ülkelerin elinde bulundurulmasını öngören fonksiyonalist görüş ortaya çıkmış ve bu görüşler bir çok örgüt doğurmuştur. Bu örgütler 1947 yılında birleşerek bir komite oluşturmuşlar fakat örgütlerin çeşitli görüş ayrılıklarından dolayı komite amacına ulaşamamıştır (Bozkurt, 1993:37).

Sonraki dönemlerde ise Avrupa ülkelerinin çoğunda özellikle Doğu Avrupa ülkelerinde güçlenen sosyalistler Amerika Birleşik Devletleri'nin çıkarlarını tehdit etmeye başlamış ve buna bir son vermek isteyen ABD, yardımın ne kadar olacağını belirtmeleri, ekonomik program hazırlamaları ve ticaret engellerinin indirilmesi gibi bazı şartların yerine getirilmesi karşılığında savaştan yeni çıkan Avrupa devletlerine bir mali yardım sağlamayı önermiştir. Bu öneriyi kabul eden Avrupa devletlerine Marshall Planı kapsamında yardımlar yapılmaya başlanmış ve 1948 yılında Lahey'de Avrupa Birleşik Devletleri kongresi yapılarak yardımların Avrupa devletlerine ulaştırılması amacıyla Avrupa Ekonomik İşbirliği Örgütü (OEEC) kurulmuştur. İlk altı ay içinde olumlu sonuçlar elde edilmiş ve 1950 yılında Avrupa Ödemeler Birliği kurulmuştur (Çimen, 1996:45-46). Tüm bu olumlu gelişmeler sonucunda, ekonomik olarak istikrarlı bir yapıya kavuşmak amacıyla üye ülkelere ABD, Kanada ve Japonya'nın da katılımıyla, bu örgüt genişleyerek Ekonomik İşbirliği ve Gelişme Örgütü (OECD) adını almıştır (Bilici, 2005:35).

1.1.2. Avrupa Kömür ve Çelik Topluluğu (AKÇT)

Almanya'nın tekrar güçlenmesi ve SSCB'nin Çekoslovakya ile Doğu Almanya'yı yanına çekerek Avrupa ülkeleri için bir tehdit oluşturması, 1951 yılında Avrupa Birliği'nin temellerinin atıldığı Avrupa Kömür ve Çelik Birliği'nin kurulmasına neden olmuştur (Önen, 1989:122). Öyle ki savaş sanayinin en temel gereksinimleri olan kömür ve çelik kaynaklarının karşılıklı kontrol edilmesi, bu suretle özellikle Fransa ve Almanya arasında bir karşılıklı bağımlılık ilişkisinin yaratılması ve böylelikle Avrupa barışının sağlanması çabaları, Avrupa Kömür ve Çelik Topluluğu'nun kurulmasında en etkin rolü oynamıştır.

Avrupa Kömür ve Çelik Topluluğunun amacı, başta Almanya ve Fransa olmak üzere birliği kuran Belçika, Lüksemburg, Hollanda ve İtalya'nın da içinde bulunduğu altı üye ülkenin milli ticaret sınırlarını kaldırarak, ekonomik bir birlik oluşturmaktır (Bilici, 2005:37-38; Ayanoğlu, 1995:49). Diğer amaçları ise, topluluk tarafından belirlenen yatırım projelerini hızlı bir şekilde hayata geçirmek, demir – çelik sektöründe istihdamı artırarak işçilerin konut sahibi olmasını sağlamak, demir – çelik üretimini artırarak yatırımları desteklemek, kömür – çelik üretimi üzerinden alınan vergiler ile üye ülkelerden topluluğa aktarılan kredi ve borçlanmalardan birliğin finansman kaynağını oluşturmaktır (Tekin, 1990:178).

1.1.3. Avrupa Atom Enerjisi Topluluğu (AAET) ve Avrupa Ekonomik Topluluğu (AET)

Kömür ve Çelik ürünleri konusunda başlayan başarılı birleşme hareketleri, yerini ekonominin bütün sektörlerini kapsayan bütünlüşme çalışmalarına bırakmıştır. Orta Doğu'daki Mısır – İsrail savaşı sonucu ortaya çıkan petrol ihtiyacını düzenleyecek bir topluluk olarak Avrupa Atom Enerjisi Topluluğu (EURATOM), ekonomik birleşme için ise Avrupa Ekonomik Topluluğu (AET) 25 Mart 1957 yılında kurulmuştur (Çelik, 2005). Avrupa Ekonomik Topluluğu'nun kurulmasındaki amaç üye ülkelerin refahının en üst düzeye çıkarılması için ortak pazarın kurulması ve üye devletlerin ekonomik politikalarının giderek birbirine uyumu sağlanarak sürekli bir yayılma gerçekleştirilmesidir (Karluk, 1996:46-47). Ayrıca adalet ve içişlerinde iş birliğinin sağlanması ile ortak güvenlik ve dış politikaların kurulması da Maastricht Anlaşması'nın AB' ye sağladığı diğer ortak politikalarıdır.

Roma Antlaşması ile Konsey, Komisyon, Parlamento, Adalet Divanı, Sayıştay ile Ekonomik, Sosyal, Danışma Komiteleri olmak üzere AET'nin altı organı belirlenmiştir (Bilici, 2005: 49).

1.1.4. Avrupa Ekonomik Topluluğundan (AET) Avrupa Birliği'ne (AB) Geçiş Süreci

Avrupa Ekonomik Topluluğu' nu (AET) kuran Roma Antlaşmasının aldığı karar gereği 1959 yılında ilk gümrük indirimleri gerçekleşmiştir. 1968 tarihinde, üye ülkeler arasındaki malların giriş çıkışında, gümrük vergilerinin ve eş etkili tedbirlerin kaldırılması konusunda Gümrük Birliği kurulmuştur. 1992 tarihinde imzalanıp 1993 tarihinde yürürlüğe giren ve resmi adı Avrupa Birliği Antlaşması olan Maastricht Antlaşmasıyla, Roma Antlaşmasının bazı maddeleri ortadan kaldırılarak ekonomik, siyasi ve sosyal birliğin sağlanması amaçlanmıştır (Bilici:2005:37-39).

Avrupa Birliği esası üzerine kurulan Maastricht Antlaşması ile birlikte Avrupa Ekonomik Topluluğunun adı Avrupa Topluluğu'na dönüşmüş, ayrıca sosyo-ekonomik ilerlemeyi hızlandıran ve güçlendiren 3 temel ilke benimsenmiştir (Karluk, 1996:82):

- Rekabet İlkesine dayanan serbest piyasa ekonomisi.
- Kamu Maliyesinin sağlıklı şekilde idaresi.
- İkame etme ilkesi.

1957 Roma Anlaşmasıyla belirlenen ortak politikalar, 7 Şubat 1992 tarihinde Maastricht'de imzalanan antlaşma ile değişmiştir. Avrupa Birliği kavramı, Avrupa Toplulukları (AKÇT, AAET, AT) aracılığıyla izlenen hedef ve politikalar ile Avrupa Birliği antlaşmasıyla getirilen ve aşamalı olarak geçilecek üç yeni eylem (Ekonomik ve Parasal Birlik, Avrupa Vatandaşlığı ile Ortak Güvenlik ve Dış Politika) alanının kapsadığı hedef ve politikaları bir bütün olarak ifade etmek üzere kullanılmaktadır (Borchard, 2000).

BÖLÜM 2: AVRUPA BİRLİĞİ ORTAK POLİTİKALARI

1957 Roma Antlaşması ile belirlenen ve 1993 Maastricht Antlaşmasıyla değiştirilip geliştirilen Avrupa Birliği ortak politikalarının uygulanmasıyla ve özellikle tek pazarın kurulmasıyla üye ülkeler arasındaki bütünleşmenin asıl amacını oluşturan ortak ekonomik ve siyasi birlik gerçekleşmiş olacaktır. Bu amaçların temelinde asıl olarak Avrupa halkları arasında sürekli ve yakın bir işbirliği yaratarak aralarındaki her türlü engeli ortadan kaldırmak, barış ve özgürlüğü sağlamak hedeflenmektedir (Schwartz: 1988,24-25).

2.1. Avrupa Birliğinin Ortak Politikaları

Maastricht Antlaşması'nın 1993 yılında yürürlüğe girmesiyle birlikte Roma Antlaşmasının 2. maddesindeki amaçlar da değiştirilmiş ve bu amaçlara ulaşmak için yerine getirilmesi gereken ortak politikalar belirlenmiştir.

Buna göre, üye ülkeler arasında malların, hizmetlerin, sermayenin ve kişilerin serbest dolaşımının sağlandığı ortak bir pazarın, ekonomik ve parasal bir birliğin kurulması, ortak ticaret ve rekabet politikalarının yürürlüğe konulması yoluyla, topluluğun ekonomik faaliyetlerinin uyumlu ve dengeli olarak kalkınacağı, yüksek seviyeli bir istihdamın ve devamlı bir sosyo-ekonomik bütünleşmenin olacağı, bu bütünleşmenin temelinde dış politika, güvenlik politikasında dahil olduğu tüm alanlarda tam bir entegrasyona ulaşmak mümkündür (Yıldız, 2002: 31-32).

2.1.1. Avrupa Birliğinin Rekabet Politikaları

Avrupa Birliği'nin rekabet politikasının temel amacı, ekonomik entegrasyon sürecinin daha sağlıklı bir şekilde gerçekleşmesi için, üye ülkelere ait ticari firmaların, eşit koşullar altında rekabet edebileceği ortak bir iç pazar oluşturmaktır (Çelik, 2005).

Gümrük Birliği de rekabet kuralları çerçevesinde, malların serbest dolaşımını sağlamak amacıyla getirilmiştir. Biraz daha açarsak, bir üye ülkeye bağlı şirketin ticari faaliyetleri nedeniyle başka bir üye ülkedeki rekabet kısıtlanıyor ise, Avrupa Komisyonu bu şirketin faaliyetlerine karşı yaptırım uygulaması için üye ülkeyi uyabilme yetkisine sahiptir. Aynı şekilde bir üye ülke AB'den kendisini ticari olarak etkileyen bir konuda yaptırım uygulanmasını isteyebilir (Methibay, 1996:45).

Bununla birlikte, ortak rekabet politikasını uygulamak isteyen AB, bir yandan iç pazarda adil bir rekabet ortamı sağlamaya çalışırken diğer yandan üye devletlerin dünya piyasasındaki rekabet güçlerini artırmak istemekte fakat bu iki hedef arasında dengeyi kurmakta zorlanmaktadır.

2.1.2. Avrupa Birliği'nin Bütçe Politikaları

Avrupa Topluluğunu kuran antlaşmanın 269. maddesi, topluluğun bütçesinin tamamının birliğin kendi kaynaklarından finanse edilmesiyle ilgilidir. AB'nin yıllık bütçesinin büyük bir kısmı Avrupa toplumlarının yararına kullanılmaktadır. Topluluğun bütçe kaynakları, tarım, iç ve dış politika, idari harcamalar, uyum fonları ve birliğe katılım öncesi yardımlardan oluşan harcamaları finanse eder. Ayrıca AB bütçesi çevre temizliği, gıda güvenliği ve kanser araştırmaları gibi alanlara da aktarılmaktadır (European Commission, 2005b).

AB bütçesi, üye ülkelerin belirlediği ortak politikaları gerçekleştirmek ve siyasi, sosyal, ekonomik bütünleşmeyi sağlamak için kullanılan en etkili araçtır. Avrupa Birliği'nin bütçe gelirlerini, gümrük vergisi, tarımsal vergiler, KDV payı (% 1), gayri safi milli hasıla payı (% 1,27), şeker ve glikoz vergileri olmak üzere beş özkaynak oluşturmaktadır (Yıldız ve Yardımcıoğlu, 2005:78-79).

2.1.3. Avrupa Birliği'nin Bölgesel Politikaları

Avrupa Birliği'nin bölgesel politikası, üye ülkeler arasındaki sosyal ve ekonomik farklılıkları gidermek, bölgeler arasında gelir dağılımı farklılıklarından doğan istihdam ve gelişme sorunlarıyla mücadele etmek amacıyla oluşturulmuştur. Birliğin bütçesinin yaklaşık üçte biri, bölgeler arasındaki farklılıkları ortadan kaldırmak için kullanılmaktadır (Çelik, 2005).

Bu farklılıklar ekonomik gelişmeyi destekleyecek doğal kaynaklar ile yerleşim ve coğrafi koşulların iyi olmadığı bölgelerde özellikle görülmektedir. Örneğin, üretimin merkezlere kaydığı büyük şehirler, kenar semtlere göre daha gelişmiş olduğundan bu bölgelerin iş ve nüfus kaybı yaşaması farklılıkların oluşmasına sebep olan diğer bir önemli unsurdur (Brasche, 2001:14-15).

2.1.4. Avrupa Birliği'nin Sanayi ve Ticaret Politikaları

Avrupa Birliği'nin ortak ticaret politikası, malların, kişilerin, hizmetlerin ve sermayenin serbest dolaşımını güvence altına almak için oluşturulan bir iç pazarı ve gümrük birliğini içermektedir. Ortak ticaret politikasını oluşturan Roma Antlaşmasının 23. maddesi, topluluğun tüm mallarının serbestçe dolaştığı bir gümrük birliğine dayandığı, ayrıca üye ülkeler arasında ithalat ve ihracat gümrük vergileri ile eş etkili diğer resim, harç ve vergileri kapsayan üçüncü ülkelere karşı Ortak Gümrük Tarifesi (OGT) uygulamasını da içermektedir (Bilici, 2005:149).

AB'nin sürdürülebilir kalkınma stratejisinin temel taşı, imalat sanayinin rekabet gücü oluşturmaktadır. AB' de, sürdürülebilirliğin temin edilmesi için ekonomik, sosyal ve çevresel olmak üzere üç alanda ilerleme sağlanması gerekmektedir. AB' nin sanayi politikasının öncelikli hedefi olan rekabet edebilir bir imalat sanayi oluşturmak için ise bilgiye, yenilikçiliğe ve girişimciliğe önem verilmesi gerekmektedir (European Commission, 2002).

2.1.5. Avrupa Birliğinin Ekonomi ve Parasal Politikaları

Bilindiği üzere yakın tarih boyunca oluşturulmaya çalışılan ekonomik ve parasal birlik kurma çabaları, bazı dirençlerle karşılaşmış ve başarisızlıkla sonuçlanmıştır. Bu başarisızlığın nedenleri ¼ye ¼lkelerin sosyal ve ekonomik koşullarındaki farklılıklar olabileceği gibi, ¼lkelerin parasal konuları ulusal bağımsızlıklarıyla aynı seviyede değerlendirmeleridir. Ayrıca d¼nya ekonomisinde yaşanan olumsuz gelişmeler, hukuksal altyapının ve krizlere karşı g¼sterilen ortak direncin zayıf olması da bu başarisızlığın nedenleri arasındadır (Wachtel, 2003).

Ekonomik ve parasal b¼t¼nleřmeye geçerken uygulanacak aşamalar, ¼ye ¼lkeler arasında d¼viz birliğinin sağlanması, sermaye hareketlerinin serbestleşmesi, ortak bir rezerv fonunun kurulması, para yaratma ve yok etme yetkisine sahip ortak bir merkez bankasının kurulması ve ortak bir paranın kabul edilerek uygulamaya geçilmesidir. 2002 yılı itibariyle ortak paraya geçen (euro) AB' ye ¼ye ¼lkeler, ulusal egemenliğini temsil eden para ile ilgili yetkilerini birliğin kurumlarına devretmiştir (Yıldız, 2002:33-34; Bilici, 2005:61).

AB'nin ortak para sistemini en uygun şekilde y¼r¼tebilmesi, ¼ye ¼lkelerin ekonomi ve maliye politikalarını Maastricht Antlaşmasında belirlenen "yakınlaşma kriterlerine" uygun olarak uyumlaştırmasına bağlıdır. Bu kriterler, ekonomilerin homojenleşme derecesini g¼stermek üzere kullanılan değişkenlerdir (Diputación de Badajoz, 2006).

Bu kriterlere g¼re; ¼ye ¼lke devlet borçlarının GSYİH' sına oranı % 60'ı, b¼te açığının GSYİH' sına oranı % 3'¼ geçmemeli, herhangi bir ¼ye ¼lkede uygulanan uzun vadeli faiz oranları yıllık olarak, fiyat istikrarı alanında en iyi performans g¼steren 3 ¼lkenin faiz oranını 2 puandan fazla aşmamalı, ¼ye ¼lkeler içindeki en d¼ř¼k enflasyona sahip olan ¼ ¼lkenin yıllık enflasyon oranları ortalaması ile ilgili ¼ye ¼lke enflasyon oranı arasındaki fark 1,5 puanı geçmemeli ve ¼ye devletler Avrupa Para Sisteminin d¼viz kurları mekanizmasında ¼ng¼r¼len normal dalgalanma hareketlerine deval¼asyon yapmadan uymalıdır (Aktan, 2000; Euro Treaties, 2004).

2.1.6. Avrupa Birliğinin Vergi Politikaları

Avrupa Birliği vergi politikaları, topluluğun en ¼nemli ortak politikalarından biridir. Bu politikalar belirlenirken, AB'nin amacı ve hedef aldığı b¼t¼nleřme modeli ¼nemli rol oynamaktadır.

Roma Antlaşmasının vergilendirmeye ilgili maddelerine genel olarak bakıldığında vergiye ilgili d¼zenlemelerin en ¼nemli amacı, ¼¼nc¼ ¼lkelere karşı ortak bir g¼mr¼k tarifesinin uygulanıp haksız vergi rekabetinin ¼nlenerek ¼ye ¼lkeler arasında ortak bir vergi alt yapısının kurulmasının sağlanmasıdır. Bunun içinde ¼ye ¼lkelerin vergi sistemlerinin birbirine yakınlaştırılarak ¼zellikle dolaylı vergilerin s¼ratle uyumlaştırılması sağlanmaya çalışılmıştır (DPT, 2001; Saraçoğlu, 2006:5).

2.1.7. Avrupa Birliğinin evre Politikaları

Çevrenin korunması, g¼n¼m¼z ve gelecek nesillerin yaşam kalitesi için temel şart olduğundan içinde yaşanan çevrenin ve yaşam koşullarının kalitesinin y¼kseltilmesi ortak evre politikasının temelini oluşturmaktadır. Ancak, zor olan bu g¼revi ekonomik b¼y¼me ile paralel olarak uzun d¼nemde s¼rd¼rebilmektir. AB evre poli-

tıkası yenilik ve iş fırsatlarını teşvik eden yüksek çevre standartları inancı üzerine oturtulmuştur (Ferhatoğlu, 2003).

İzlenen bu çevre politikası çerçevesinde, AB ülkelerinde çevresel vergilerin uygulanmaları bazı farklılıklar arz etmektedir. Hollanda, Belçika, Danimarka ve İsveç'te çevresel düzenlemeler içeren vergi reformları uzun seneler önce uygulamaya konmuş olup İngiltere, Avusturya ve Almanya'da bazı özellikli çevre vergilerinin uygulanmasına başlanmıştır. Örneğin, 1999 yılında çevreyle ilgili vergi reformu uygulanmaya başlanarak çöp depolama vergisi, su arzi vergisi, atık su vergisi ve "landfill" adı verilen çöplük vergisi uygulanan çevre vergileri arasına girmiştir (Sezer, 2005).

2.1.8. Avrupa Birliği'nin Enerji Politikaları

Avrupa Birliği'nin en eski politikalarından olan Enerji Politikasıyla rekabet gücü, enerji arzının güvenliği ve çevre temizliği ile arasında dengenin sağlanarak, üye ülkelerin enerji tüketiminde kömürün payının korunması, doğalgazın ve alternatif enerji payının artırılması hedeflenmektedir (Çelik, 2005). Enerji kaynaklarının tükeneyeceği düşüncesiyle sürdürülebilir kalkınma için daha az ve akıllıca petrol kullanılması gerektiğinden, birliğin alternatif enerjilere ihtiyacı doğmaktadır. Avrupa Komisyonu'nun enerji politikasındaki en önemli amaçlarından biri; rüzgar, su ve güneşten elde edilen alternatif enerjiye yönelerek çevre üzerindeki baskıyı ve dışa bağımlılığı azaltmaktır. Avrupa Birliği'nin alternatif enerji kullanımı ile ilgili hedefi, alternatif enerjinin toplam enerji tüketimindeki payını 2010 yılı itibariyle % 6'dan % 12'ye (elektrik,ısıtma) 2020 yılı itibariyle de % 22,1'e çıkarmaktır (European Commission, 2006).

2.1.9. Avrupa Birliği'nin Ulaştırma Politikaları

Avrupa Birliği'nin ulaştırma politikası, kamu hizmetleri alanındaki sosyal hak ve özgürlükleri yansıtarak ekonomik rekabetin korunması, dengeli ve sürdürülebilir kalkınmanın sağlanması, sosyo-ekonomik entegrasyonun sürdürülmesi amacıyla oluşturulmaktadır. Ayrıca zamanla artan trafik sıklığı, hizmet kalitesindeki bozulmalar, çevre ve güvenliğin tehlikeye girmesi ulaşımda yeni eğilimlerin oluşmasını gerekli kılmıştır. Ulaştırma kapasitesini artırmak, ulaşım tıkanıklığını ve kirliliği azaltmak, enerji şekillerini yeniden düzenlemek amacıyla "kirleten öder" prensibiyle mali kaynak sağlamak hedeflenmektedir (European Commission, 2003b).

2.1.10. Avrupa Birliği'nin Telekomünikasyon ve Bilim-Araştırma Politikaları

1990'lı yıllar boyunca dünya çapındaki rekabetin artması ve teknolojik gelişmenin giderek daha önemli bir rol oynamaya başlaması AB içinde bilim ve teknoloji politikasının yerini sağlamlaştırarak, bu politikanın topluluk zirvelerinin değişmez bir gündem maddesi haline gelmesini sağlamıştır. Günümüzde dijital teknolojideki ilerleme, başta ekonomik, sosyal ve kültürel açılardan olmak üzere toplumu her yönüyle etkilemekte, bu da AB'nin teknik alt yapılarını geliştirerek mevzuat ortamının düzenlenmesini ve rekabet gücü yüksek bir bilgi teknolojisine kavuşma çabası içine girmesini sağlamaktadır (European Commission, 2005a).

2.1.11. Avrupa Birliği'nin Tarım Politikaları

Tarım, Topluluk politikaları için önemli bir role sahiptir. Çünkü Topluluğun bütçe harcamalarının çoğu tarım ve sanayi ile ilgilidir. Ayrıca bir yandan çiftçinin

toprağını terk etmesini önleyip üreticiye dengeli bir gelir sağlamak bir yandan da halkın gıda ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla oluşturulan tarım politikaları gelir, istihdam, yapısal uyum ve nüfus politikalarını en iyi şekilde yerine getirmektedir (Seyidoğlu, 1991:370).

Ortak tarım politikasının amacı çiftçilere makul yaşam standartları sağlamak, tüketicilere adil fiyat üzerinden kaliteli besin sunmak, birlik içinde oluşabilecek gıda yetersizliklerinin önüne geçerek verimli ve sağlıklı bir üretim gerçekleştirmek ve böylece dışa bağımlılığı ortadan kaldırmaktır. Bu ihtiyaçların karşılanma şekli yıllar içerisinde değişerek, tarım teknolojisini geliştirecek, piyasalarda istikrarı sağlayacak, tarımsal üretim araçlarının etkili kullanımını destekleyecek, tarım ürünlerinin tek pazar ilkesiyle üye ülkelerde serbest dolaşımını sağlayacak kapsamlı bir Ortak Tarım Politikası reformu gerçekleştirilmiştir (Çelik, 2005). Bu değişikliklere örnek verecek olursak; pirinçte müdahale fiyatı %50 oranında düşürülecek, sert buğdayda ödemeler %40 oranına kadar üretime bağlı olarak yapılacak, nişastalık patatese sağlanacak desteğin %40'ı tek ödeme sistemine göre ödenecek, geri kalanı ise üretime göre değişecek, tahıl sektöründe aylık artışlar yarıya düşürülecek ve müdahale fiyatı korunacak, hayvancılıkta süt ineğine %100, kesimlik ineğe %40'a kadar prim ödenecek, koyun ve keçide ise doğrudan ödemelerin %50'si üretime göre yapılacaktır (European Commission, 2003a).

2.1.12. Avrupa Birliğinin Balıkçılık Politikaları

Avrupa Birliği Ortak Balıkçılık Politikası, bir yandan sınırsız ancak giderek azalan, değerli bir doğal besin kaynağı olan deniz ürünlerinin devamlılığını sağlayarak tüketiciye makul fiyatlarla ulaşmasına yardımcı olmak diğer yandan ise bu deniz ürünlerinin devamlılığını gerçekleştirmek için oluşturulmuş ekonomik, sosyal ve çevresel boyutlu politikalarlardır (Çelik, 2005). Bu deniz ürünlerinin devamlılığını sağlamak için avlanan balık miktarının yanında balıkların türleri ve büyüklükleri ile avlanma yöntemi de oldukça önemlidir. Öyle ki besin ve iş kaynağı olan deniz ürünlerinin aşırı avlanması ve bunun sonucunda oluşan deniz kirliliği, üye ülkeler tarafından balıkçılık alanında ortak mücadele ve politikaların belirlenmesini sağlamıştır.

Sonuç

21. yüzyılın başlarında dünyada yaşanan en temel olgu küreselleşmedir. Küreselleşme ile birlikte uluslararası ekonomik, siyasal, sosyal, çevresel, teknolojik, güvenliksel, kültürel ve hukuksal değişimler gerçekleşmiş, malların ve sermayenin dünya ekonomisinde serbest dolaşımı başlamış ve tüm piyasalar uluslararası sermayeye açılmıştır. Bu süreç ABD, Japonya ve diğer gelişmiş ülkeler tarafından başlatılmış olup ulusal ekonomilerde devletin küçülmesi, ekonomik faaliyetlerin serbestleşmesi, toplumsal zorunlulukların azalması, devletin daha önce üstlendiği birçok mali işlevi piyasaya bırakması, daha küçük hacimli bütçelerle piyasayı daha az etkilemeye çalışması gibi hukuksal ve siyasal değişimlere gitmesi hedeflenmiştir.

Bu gelişmeler sonucunda Avrupa'da ki bazı ülkeler ekonomik birlik kurmak amacıyla ilk olarak 1951 yılında Avrupa Kömür Çelik Topluluğu olarak kurmuşlardır. Bu birleşme, 1957 yılında Roma Anlaşmasıyla Avrupa Ekonomik Topluluğu olarak yeni bir boyut kazanmıştır. 1993 yılında Maastrich Anlaşmasının yürürlüğe girmesiyle Avrupa Birliği adını alan bu büyük oluşum tarihsel süreç içinde altı ülke ile başlayıp üye sayısını yirmi yediye yükseltmiştir. Bilindiği üzere bu bütünleşme hare-

ketleri, birbirinden farklılıklar gösteren ekonomik ve sosyal yapılara sahip ülkelerin makro konularda anlaşabilmeleri açısından oldukça sancılı ve uzun bir süreci beraberinde getirmiştir. AB açısından ortak amaçların tespiti, üst seviyede oluşturulacak birlik politikalarının şekillenmesi ve rekabet ilkesine dayanan serbest piyasa ekonomisinin tamamlanması açısından önem arz etmektedir. Anlaşıldığı üzere bu nedenle ortak politikaların uygulanması, birliğin gelişimi açısından oldukça önemli bir etken-dir.

Kaynakça

- AKTAN, Coşkun Can (2000), “Türkiye Avrupa Birliği’nin Neresinde?”, <http://www.canaktan.org/ekonomi/avrupa-birligi/maastricht.htm>, (10.01.2009).
- AYANOĞLU, Ejder (1995), “Avrupa Birliği ve Türk Vergi Sisteminin Birlik Modeline Uyumu-I”, *Vergi Dünyası Dergisi*, Yıl 14, Sayı 171, Kasım, s. 49–55.
- BİLİCİ, Nurettin (2005), *Türkiye-Avrupa Birliği İlişkileri*, Seçkin Yayınları, Ankara.
- BORCHARD, Klaus Dieter (2000), “The ABC of Community Law, European Commission, Luxemburg”, <http://www.europa.eu.int/eur.lex/en/about/abc/index.html>, (18.01.2009).
- BOZKURT, Veysel (1993), *Avrupa Birliği*, Ezgi Kitabevi, Bursa.
- BRASCHE, Ulrich (2001), *Avrupa Birliği’nin Bölgesel Politikası ve Türkiye’nin Uyumu*, İktisadi Kalkınma Vakfı Yayınları, İstanbul
- ÇELİK, Kenan (2005), “Avrupa Birliği ve Türkiye-AB İlişkileri”, <http://www.kenancelik.ktu.edu.tr/yayin/ab.pdf>, 11.12.2008
- DEDEOĞLU, Beril (1996), *Adım Adım Avrupa Birliği*, Çınar Yayınları, İstanbul.
- DIPUTACIÒN DE BADAJOZ (2006), “The European Monetary Union”, <http://www.dip-badajoz.es/eurolocal/en/download/emu.htm>, (08.02.2009).
- DPT (Devlet Planlama Teşkilatı), (2001), “Vergi Özel İhtisas Komisyonu Raporu”, <http://ekutup.dpt.gov.tr/vergi/oik608.pdf>, (08.03.2009).
- EURO TREATIES (2004), “Maastricht Treat/ Title-VII (ex Title VI), Economic And Monetary Policy, Chapter 4, Transitional Provisions Article:121”, <http://www.eurotreaties.com/emutreaty4.html>, (15.02.2009).
- EUROPEAN COMMISSION (2006), “New and Renewable Energies”, www.europa.eu.int/comm/energy/res/intelligent_energy/index_en.htm, (04.02.2009).
- EUROPEAN COMMISSION (2005a), “Research and Innovation:Introduction”, www.europa.eu.int/scadplus/leg/en/lvb/i23000.htm, (08.04.2009).
- EUROPEAN COMMISSION (2005b), “Own Resources Mechanisma”, <http://europa.eu/scadplus/leg/en/lvb/l34011.htm>, (15.01.2009).
- EUROPEAN COMMISSION (2003a), “Cap Reform Summary” http://ec.europa.eu/agriculture/mtr/sum_en.pdf, (06.02.2009).
- EUROPEAN COMMISSION (2003b), “Transport Infrastructure Charging Policy COM 448 Final”, http://ec.europa.eu/transport/infrastructure/doc/dir_com_2003_448_en.pdf, (04.02.2009).
- EUROPEAN COMMISSION (2002), “Industrial Policy In An Enlarged Europe, COM 714 Final”, http://ec.europa.eu/enterprise/enterprise_policy/industry/doc/com714_2002_en.pdf, (07.03.2009).
- FERHATOĞLU, Emrah (2003), “Avrupa Birliğinde Ortak Çevre Politikası Çerçevesinde Çevre Vergileri”, <http://iibf.ogu.edu.tr/ferhatoglu/ABCevreVergisi.htm>, (16.03.2009).
- KARLUK, S. Rıdvan (1996), *Avrupa Topluluğu Ve Türkiye*, 4. Baskı, İstanbul Menkul Kıymetler Borsası Yayınları, İstanbul.

- METHİBEY, Yaşar (1996), **Avrupa Topluluğunda Vergi Uyumlaştırılması ve Türk Kurumlar Vergisi**, Turhan Kitabevi, İstanbul.
- ÖNEN, Z. Sacit (1989), **Uluslararası Mali Kuruluşlar**, Savaş Yayınları, Ankara.
- SARAÇOĞLU, Fatih (2006), **Avrupa Birliğinde Vergi Uyumlaştırma Süreci ve Türkiye**, Maliye ve Hukuk Yayınları, Ankara.
- SCHWARTZ, Ivo (1988), "Hukuki Uyum Yolu ile Tek Pazara Doğru", **Türk Ekonomi Bankası Ve İstanbul Teknik Üniversitesi- Avrupa Topluluğu Hukuku ve Türkiye'nin Uyum Semineri**, Mozaik Yayıncılık, İstanbul, s.21-33.
- SEYİDOĞLU, Halil (1991), **Uluslararası İktisat**, Güzem Yayınları, İstanbul.
- SEZER, Oya (2005), **Çevre Kirliliğinin Önlenmesinde Çevre Vergilerinin Rolü**, Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Yayınlanmamış Lisans Tezi, Sakarya.
- TEKİN, Fazıl (1990), **Uluslararası Maliye**, Anadolu Üniversitesi Yayınları, Eskişehir.
- YILDIZ, Habib ve YARDIMCIOĞLU, Fatih (2005), "Türkiye'ye Yönelik Avrupa Birliği Mali Yardımları ve Aday Ülkelerle Karşılaştırılması", **C.Ü. İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi**, Cilt 6, Sayı 2, s. 75-106.
- YILDIZ, Mircan (2002), "*Avrupa'nın Ekonomik ve Parasal Bütünleşmesinde Maliye Politikasının Rolü ve Türkiye Açısından Bir Değerlendirme*", **Avrupa Birliğine Geçiş Süreci ve Türk Kamu Maliyesinin Uyum (17. Türkiye Maliye Sempozyumu)**, TÜRMOB Yayınları – 185, Ankara, s. 28-70.
- WACHTEL, M. Howard (2003), "Maastricht: A Bridge Too Far", <http://www.tni.org/archives/wachtel/bridge.pdf>, (15.03.2009).

EUROPEAN UNION FORMATION PROCESS AND COMMON POLICY

Selda KIRAÇ*

Buket İLHAN**

Abstract

Unification movements that started in the 18. Century became official with the establishment of European Coal and Steel Community. This community that has economic and commercial characteristics formed the European Economic Union with the Treaty of Rome signed in 1957 by changing economically, socially, legally, politically. The aim of this constitution which started with 6 countries and now includes 27 countries is to provide political and economic integration in common. The realization of this integrity with free of problems is first possible with the practising common politics best which was formed.

Key Words: European Union, common politics, integration movements

---

* Ministry of Finance, State Revenue Expert

** Economist